Всеукраїнська громадська організація
“СОЮЗ ЕКСПЕРТІВ УКРАЇНИ”
04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, буд. 37/41, літ. А, кім. 208
www.seu.in.ua, e-mail: centre.seu@gmail.com, тел. +380964539920, +380991853277, код ЄДРПОУ 20075879
р/р №UA023052990000026004040105458 в АТ КБ «ПРИВАТБАНК», МФО 321842

_____ № _____

на №_____ від _____

Міністерство юстиції України

01001 м. Київ, вул. Городецького, 13

Щодо внесення змін до
нормативно-правових актів
Міністерства юстиції України

Робоча група, утворена за результатами роботи круглого столу «Існування державних та приватних експертів в умовах нерівного підходу регулятора до визначення їх статусу», що відбувся 12 березня 2021 року (в режимі онлайн) з представників Всеукраїнської громадської організації «Союз експертів України», громадської організації «Всеукраїнська експертна палата» та громадської організації «Асоціація незалежних судових експертів України», розглянула та опрацювала пропозиції, що надійшли від членів вищезазначених громадських об’єднань щодо внесення змін до Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 р. № 301/5, Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5, та Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5.

В результаті обговорення питань реформування сфери судової експертизи та наслідків невжиття заходів для мінімізації розбіжностей у правовому регулюванні статусу державного та приватного експерта, що ставить останнього у вкрай нерівні умови, як у доступі до професії, так і в реалізації своїх професійних функцій, учасники круглого столу дійшли висновку про необхідність внесення відповідних змін до Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 (надалі по тексту – Положення про ЦЕКК), Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3505/5, та Інструкції про призначення та

проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5, з урахуванням діючої від 01.01.2021 р. редакції Закону України «Про судову експертизу» (надалі по тексту – Закон).

Основною метою запропонованих змін є приведення вищезазначених нормативно-правових актів у відповідність вимогам Конституції та законам України, іншим актам законодавства, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколам до неї, Конвенції про права осіб з інвалідністю, міжнародним договорам України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС), як це передбачено підпунктом «а», пункту 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731, «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади», в редакції що набрала чинності з 01.04.2021 року.

Реалізація даної мети у пропонованих змінах забезпечується такими нормативними рішеннями:

Відповідно до ст. 21 Конституції України права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Статтею 43 Конституції гарантоване право на працю. Таким чином обмеження у професійній діяльності не можуть бути встановлені іншим способом, ніж виключно на підставі закону.

Змінами пропонується чітко розмежувати терміни «атестації судового експерта» і «підтвердження кваліфікації судового експерта» в розумінні Закону України «Про судову експертизу».

Відповідно до ст. 16 Закону, метою атестації судового експерта є оцінка професійного рівня фахівців, які залучаються до проведення судових експертиз або беруть участь у розробках теоретичної та методичної бази судової експертизи. Законом не передбачено атестації судових експертів в інших випадках, крім отримання кваліфікації судового експерта. Відповідно до ст. 17 Закону, для присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів створюються експертно-кваліфікаційні комісії. Тобто, законом визначено, що атестація судового експерта проводиться при отриманні кваліфікації судового експерта. Підтвердження кваліфікації – відповідно до Закону термін не тотожний проведенню атестації.

Законом для судових експертів державних спеціалізованих установ не передбачено такого додаткового зобов'язання, як підтвердження кваліфікації судового експерта. Відповідно до ст. 10 Закону судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. Як вже було зазначено, експертно-кваліфікаційні комісії створюються для присвоєння та позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів (до ст. 17 Закону). Іншими повноваженнями експертно-кваліфікаційні комісії Закон не наділяє. Разом з цим, Положення про ЦЕКК при Міністерстві юстиції України встановлює обмеження у професійній діяльності судових

експертів державних спеціалізованих установ у вигляді запровадження не передбаченої Законом підтвердження кваліфікації судових експертів державних спеціалізованих установ раз на три роки. Тобто Положення в цій частині не відповідає Закону.

Статтею 19 Конституції України передбачено, що «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Визначаючи правові засади діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади законодавець у ч.1 та 2 статті 3 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» вказує: «1. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади у своїй діяльності керуються Конституцією України, цим та іншими законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України. 2. Організація, повноваження і порядок діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади визначаються Конституцією України, цим та іншими законами України.

З цього випливає, що Міністерство юстиції України, як і створені ним органи, мають діяти виключно на основі та у спосіб, визначений чинним законодавством України. Розширення повноважень Міністерства підзаконними нормативно-правовими актами є недопустимим. Пропоновані зміни усувають таку невідповідність.

Відповідно до ст. 21 Закону, фахівці, які не є працівниками державних спеціалізованих установ і отримали кваліфікацію судового експерта, крім тих, які мають науковий ступінь, один раз на три роки повинні пройти стажування в державних спеціалізованих установах Міністерства юстиції України відповідно до спеціальності та підтвердити рівень своїх професійних знань. Підтвердженням кваліфікації, рівня знань, відповідно до законодавчого визначення даного терміну, може бути у тому числі, розгляд документів, що підтверджують кваліфікацію та розгляд документів, які свідчать про недостатній рівень знань. Проведення атестації в цьому випадку Законом не вимагається. Крім того, поняття оцінки рівня знань і підтвердження рівня знань також не є тотожними. Тобто, Положення про ЦЕКК в цій частині не відповідає Закону. Крім того, такі зміни будуть сприяти вирівнюванню прав приватних і державних експертів.

Пропонованими змінами також врегульовуються питання у відповідності до вимог Закону, щодо терміну дії Свідоцтва судового експерта державної спеціалізованої установи; щодо визначення чітких меж строків проходження стажування, зокрема, при проходженні стажування з відповідних експертних спеціальностей; щодо законодавчої заборони керівникам НДУСЕ у безпідставній відмові проходження стажування та необхідності письмового обґрунтування відмови у стажуванні з об’єктивних причин; щодо залучення судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ до стажування, та рецензування висновків (проектів висновків) в межах підготовки до атестації чи підтвердження кваліфікації судового експерта, що розвантажить працівників

НДУСЕ, оптимізує часові витрати на підготовку експертів та дозволить залучати найбільш досвідчених фахівців до підготовки та стажування судових експертів.

Запропоновані зміни додаються у вигляді Порівняльних таблиць з обґрунтуванням пропонованих змін (Додаток 1).

У зв’язку з викладеним, з метою оптимізації процесу приведення нормативно-правових актів Міністерства юстиції України до вимог чинного законодавства, просимо:

1. Визначити відповідальну особу від Міністерства юстиції України для проведення конструктивної роботи спільно з представниками професійної спільноти судових експертів в процесі приведення нормативно-правових актів Міністерства юстиції України до вимог чинного законодавства;
2. Створити робочу групу з числа співробітників Міністерства юстиції України та представників громадських організацій для опрацювання пропозицій та узгодження змін до нормативно-правових актів Міністерства юстиції України.
3. Повідомити Робочу групу про результати розгляду наданих цим Листом пропозицій з визначенням строків впровадження пропонованих змін на адресу: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, буд. 37/41, літ. А, кім. 208 та електронну пошту *centre.seu@gmail.com*

Додатки:

1. Порівняльні таблиці пропонованих змін до Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5, Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3505/5, та Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5– на ___ аркушах.
2. Підписи атестованих судових експертів на підтримку зазначених змін за регіонами України – на ____ аркушах.

З повагою

за дорученням членів
ГО «ВГО «Союз експертів України»,
Методичної ради СЕУ та Правління СЕУ,
Президент
ГО «ВГО «Союз експертів України» І.В. Стародубов

за дорученням членів

ГО «Всеукраїнська експертна палата»
Голова
ГО «Всеукраїнська експертна палата» Г.Г. Пампуха

за дорученням членів
ГО «Асоціація незалежних
судових експертів України»
Голова ГО «Асоціація незалежних
судових експертів України» О.В. Круть